

Instuderingsfrågor till **Tore Janson: Språkens historia – En upptäcktsresa i tid och rum**

Thereze Gunnarsson 2011

Diskutera, resonera och ge exempel i alla svar!

Språken före historien, s. 9

1. När kom språken till och hur kom det sig?
2. Var språken förr likadana som nu?
3. Hur många språk fanns det för tolv tusen år sedan?

De stora språkgrupperna, s. 34

1. Vilka är de tre stora språkgrupperna i Europa, och hur är de släkt med varandra?
2. Hur kunde språkgrupperna spridas över så stora områden?
3. Hur uppkom språkgrupperna?

Historien och skriften, s. 57

1. När och var uppkom skriften?
2. Hur spreds skriften från de olika skriftspråksområdena?

Skriften och egypterna, s. 60

1. Vilket är det äldsta skriftsystemet?
2. Hur fungerar den egyptiska hieroglyfskriften?
3. Hur kunde egypterna klara pyramidbyggandet?

Kinesiska – det långvariga språket, s. 69

1. När, hur och var skapade kineserna sin skrift?
2. Vad innehåller de äldsta bevarade texterna?
3. Hur är den kinesiska skriften utformad?
4. Vad är ”lilla sigillskriften”, och varför har den varit viktig för skriftspråket?
5. Vad är skillnaden mellan tal- och skriftspråk i Kina?
6. På vilka olika sätt, och varför, spreds kinesiskan till nya områden?
7. Vilka för- och nackdelar finns med olika typer av skrift?

Grekerna – från antiken till nu, s. 87

1. Hur kan man säga att det grekiska språket och den grekiska kulturen spreds på ett annat sätt än tidigare stormakters språk och kultur?
2. Vilka två saker bidrog till att den grekiska kulturen blev en skriftspråkskultur i större utsträckning än någon tidigare kultur?
3. Vad består de tidiga texterna av?
4. Hur kan man säga att det grekiska skriftspråket har påverkat hela den västerländska traditionen?
5. Är språken jämlika?
6. Hur kan man förklara att grekerna hade olika skriftspråksdialekter?
7. När och hur övergick grekiskan till att bli ett enhetligt riksspråk?
8. Varför blev grekiskan viktig för kristendomen?
9. Hur fortsatte grekiskan att vara viktig i östra medelhavsområdet?
10. Vad är ”nygrekiska”?
11. Hur hänger språk och politik ihop?

Latinet och romarna, s. 105

1. Varifrån kommer romarnas skriftspråk?
2. Från vilken tid finns latinsk text?
3. Varför är latinet ett mycket enhetligt språk?
4. Hur såg språk- och skriftsituationen ut innan romarna spred latinet, och varför bytte andra folk till latin?
5. Vad hände med latinet när västrom gick under, på kort och lång sikt?
6. Vilken är den största anledningen till latinets starka ställning nästan fram till vår tid?
7. Hur har latinets långvariga användande påverkat alla europeiska språk?

Erövring, religion och språk – arabiska, s. 119

1. Hur kunde araberna sprida sig över ett så stort område, och hur styrdes detta område av araberna?
2. Hur utvecklades användandet av arabiskan i de olika erövrade områdena, och varför?
3. Hur hänger språk, politik och religion ihop?
4. Hur har det arabiska tal- och skriftspråket utvecklats fram till idag?

Skrev Dante på italienska? s. 136

1. När är ett språk ett språk, och när blir det ett annat språk?
2. Hur påverkades tal- och skriftspråk i och med Karl den stores utbildningsreform?
3. Hur kom det sig att man började skriva på något som inte var latin från ca 1000-talet, och vad var det?
4. Vad handlar Dantes skrift *De vulgari eloquentia* om, och varför skrev han den?
5. Varför uppkom de nya språken, och vilken funktion hade de?
6. Skrev Dante på italienska?
7. Hur uppkom italienskan (och de övriga nya romanska språken)?

Från germanska till engelska och svenska, s. 152

1. Vilka var germanerna, hur levde de och hur kan vi veta det?
2. Vilken information kan runorna ge oss om språksituationen i norra Europa vid 200-talet?
3. Var uppkom runskriften, och vad användes den till?
4. Var och hur länge användes runskrift, och varför slutade man använda den?
5. Vad är Gallehushornet, och varför är det intressant?
6. Vilka är två av de viktigaste runinskrifterna och vad var syftet med dem?
7. Vilka var goterna, och varför är deras språk intressant?
8. Vad är Silverbibeln?
9. Hur kommer det sig att det tyska språket heter just 'tyska'?
10. Hur skiljde sig de germanska skriftspråken som utvecklades på kontinenten från de romanska skriftspråken, och varför?
11. Vad hände i England under 400-talet, och hur påverkade det språkutvecklingen?
12. Vem var Augustinus, och hur kom han att påverka skriftspråket?
13. Vad började man skriva på det engelska skriftspråket, och varför?
14. Vad är Beowulf exempel på?
15. Vem var Alfred, och hur påverkade han det engelska skriftspråket?
16. Hur användes det engelska standardskriftspråket fram till 1066?
17. Vad hände år 1066, och hur påverkade det språket i England?
18. När och varför började engelskan åter användas som officiellt språk?
19. Varför hade engelskan ändrats så mycket sedan 1000-talet?
20. Vilka processer har påverkat engelskan att bli olik övriga germanska språk?
21. Hur blev engelskan det talade och skrivna huvudspråket igen, ett nationalspråk?
22. Hur skiljer sig 1000-talets runstenar från 800-talets runstenar? Hur kommer detta sig?
23. I Norden (islänningarna var först) skedde en utveckling av skriftspråket som liknade den i Frankrike – vilka var likheterna och skillnaderna?
24. Varför kallade islänningarna sitt språk 'danska'?
25. Vad är Västgöotalagen? Vem skrev den, och på vilket språk?
26. När kan man säga att svenskan definitivt är ett eget språk, och hur kan man veta det?

27. Hur såg kopplingen mellan språk och politik/makt ut i Sverige på 1300-talet?
28. Vad betyder 'svensk' och 'Sverige', och hur förändrades innebörden av dessa uttryck?
29. Hur har latinet påverkat svenskan?
30. När, hur och varför byggde Sverige upp sin nationalstat och sitt nationalspråk?
31. Vilka tre tendenser är gemensamma för de europeiska ländernas nationalspråksutveckling?

Nationalspråkens tid, s. 204

1. Vilka var de två viktigaste sätten att få nationalspråken att ta över från latinets ställning?
2. Hur såg införandet av de nya språken i skolorna ut?
3. Hur såg utvecklingen av skönlitteratur ut i de europeiska länderna?

Europas språk blir världens språk, s. 222

1. Hur är fördelningen av portugisiska och spanska i Amerika (söder om USA), och varför?
2. Hur kunde portugisiska & spanska ta över från (nästan) alla inhemska språk?
3. Varför är engelskan det största språket i Nordamerika, och varför föredrog de flesta att byta språk till just engelska?
4. Hur och varför skiljde sig portugisiskans spridning i resten av världen jämfört med Brasilien?
5. Hur spreds övriga kolonialspråk över världen?
6. Hur har européernas 'upptäckt' av övriga kontinenter, och det faktum att befolkningen ökar allt snabbare, påverkat språksituationen i världen?

Nyfödda språk och nygjorda språk, s. 238

1. Vad är pidginspråk?
2. Hur och varför uppstår pidginspråk?
3. Vad är kreolspråk?
4. Är kreolspråken språk?
5. Vilka likheter finns mellan de olika kreolspråken, och varför är de märkliga?
6. Hur hänger språk ihop med identitet?
7. Hur och varför uppstod afrikaans?
8. Är norskan ett eller två språk?
9. Hur har talspråk utvecklats till skriftspråk i sotho-språkgruppen i södra Afrika?
10. Hur har skriftspråken i sotho-språkgruppen påverkat talspråken, och varför?
11. Vilka tre faktorer är avgörande för att ett språk ska uppkomma?

Hur språk försvinner, s. 265

1. Hur och varför har gäliskan trängts undan i Skottland?
2. Varför och hur försvinner språk nu i ökande takt?
3. Varför ändras (eller t o m försvinner) dialekter och blir mer lika standardspråket?
4. Hur skiljer sig språkförsvinnanden mellan de olika kontinenterna?
5. Är det bra eller dåligt att språk försvinner?

Engelskans storhetstid, s. 282

1. Hur kommer det sig att engelskan är det första främmande språk vi lär oss i Sverige?
2. Varför lär sig alla i Sverige minst ett främmande språk?
3. Varför är engelskan det mest internationella språket i världen?
4. Vilka olika inställningar kan man ha till det engelska språket, och varför?
5. Varför är engelskan stark i många av de länder som tidigare varit kolonier?

Kinesiska och engelska i Kina, s. 295

1. Vilka tre språkreformer har genomförts i Kina under de senaste hundra åren, och varför?
2. Vad är putonghua, och varför tar det över från alla andra talspråksformer?
3. Vilka minoritetsspråk finns i Kina, och hur behandlas de officiellt?
4. Vad är gaokao, och varför är det viktigt?

5. Hotar engelskan kinesiskans ställning i Kina?
6. Hur har kinesiskan lånat in ord från engelskan, och varför?
7. Varför kan översättning från ett språk till ett annat innebära ett problem ?

Vad händer sedan? s. 311

1. Vad är yttre och inre förändringar i språk?
2. Vad kan man gissa sig till om språksituationen om tvåhundra år?
3. Kommer svenskan fortsätta påverkas av engelskan?
4. Kommer engelskan att fortsätta vara ett stort internationellt språk?
5. Hur kommer de olika talspråken förändras, och kommer dialekter att fortsätta utvecklas till olika språk?
6. Vad kan man säga om språksituationen om tvåtusen år?
7. Vilka är språkens dubbla funktioner?
8. När tar människans språks historia slut?